

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у члану 38. став 1. Устава Републике Србије, којим је утврђено да се стицање и престанак држављанства Републике Србије уређује законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Закон о држављанству Републике Србије („Службени гласник РС”, бр. 135/04, 90/07 и 24/18) представља један од системских закона који би у складу са Програмом рада Владе требало да усмери политике и дефинише нова законска решења са циљем привлачења и задржавања висококвалификованих страних држављана, са одређеним знањима и вештинама дефицитарним на тржишту рада, а све у циљу континуираног раста БДП кроз развој привреде, одржања финансијске стабилности и поспешивања животног стандарда грађана Републике Србије.

Такође, препозната је потреба за побољшањем постојећих законских решења када је у питању стицање и престанак држављанства Републике Србије. За малолетна лица, олакшани су услови за подношење захтева за упис у евиденцију држављана Републике Србије и за подношење захтева за престанак држављанства. С обзиром на опредељење Републике Србије да се искорени апатридија и кроз вишегодишње активности које су имале за циљ решавање правно невидљивих лица, указала се потреба за допуном неких норми новим решењима, које би омогућиле одређеним категоријама грађана који се налазе на територији Републике Србије, са намером да ту трајно живе, да добију лична документа и тиме постану видљиви у правном систему Републике Србије. Напомињемо да је кроз праксу препозната жеља брачних другова држављана Републике Србије, чија су често и деца држављани Републике Србије, а који нису у прилици да затраже статус стално настањеног странца, да под олакшаним условима стекну могућност да поднесу захтев за пријем у држављанство Републике Србије.

1. Одређивање проблема које Закон треба да реши

Анализом прописа који се односе на кретање и боравак странаца и област држављанства препозната је потреба за дргачијим законским решењима, с обзиром да су препознати проблеми који се односе на дуге процедуре, рокове и испуњавање рестриктивних законских услова што је отежавало страним држављанима који имају опредељење да стално бораве у Републици Србији да стекну статус стално настањеног странца и поднесу захтев за пријем у држављанство Републике Србије. Нова решења омогућавају да се кроз одређивање интереса Републике Србије у циљу развоја и привлачења висококвалификованих и дефицитарних занимања, за одређене категорије странаца пропише олакшан приступ држављанству.

Такође, кроз примену одређених досадашњих законских решења препозната је потреба да се нека од њих прилагоде случајевима који се јављају у пракси и да се омогући да пре свега малолетна лица могу на лакши начин да остваре оно што је у њиховом интересу, било да је у питању стицање или престанак држављанства. У питању су законска решења која се односе на подношење захтева обзиром да се увидело да малолетна лица до навршених 18. година када им је преминуо један од родитеља који је био држављанин Републике Србије, немају могућност подношења захтева за упис у евиденцију о држављанима, а у случају отпуста из држављанства Републике Србије малолетног лица исто је морало бити разматрано са захтевом једног родитеља иако има случајева да родитељ није у могућности да поднесе захтев за отпуст за себе, већ само за децу.

2. Циљеви који се доношењем закона постижу

Овим изменама и допунама процедура пријема у држављанство убрзава се од самог уласка странца у Републику Србију, почев од одобрења привременог боравка, добијања радне дозволе који су већ прилагођени посебним категоријама странаца, те се у циљу опште сигурности таквих странаца омогућава и стицање држављанства Републике Србије.

Такође, омогућава се унапређење и заштита основних људских права, остваривање права и интереса деце и спречавање ризика од апатридије.

3. Разматране могућности да се проблем реши и без доношења акта

Предметне измене и допуне Закона о држављанству Републике Србије садржински не могу бити превазиђене и унапређене без доношења закона, јер су питања стицања држављанства Републике Србије као и прописивање услова искључиво предмет закона, а даља разрада и начин примене може бити предмет подзаконског акта.

4. Зашто је доношење закона најбољи начин за решавање проблема

Успостављањем основних механизма за олакшавање постојеће процедуре стицања држављанства Републике Србије недвосмислено ће се утврдити основи и смернице за рад свих државних органа који буду препознати да одлучују у интересу Републике Србије када је у питању задовољење истог критеријума, а све у циљу да се пријемом странца у држављанство Републике Србије, који поседује одређена висококвалификована знања и вештине тешко доступна на тржишту рада, задржи на територији Републике Србије.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ОСНОВНИХ ПРАВНИХ ИНСТИТУТА И ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

Чланом 1. Нацрта закона мења се члан 9. тако што се додаје нови став који ће допринети олакшаном приступу држављанству Републике Србије за децу до навршене 18. године, која су пореклом стекла држављанство Републике Србије, али због смрти или лишења родитељског права родитеља који је држављанин Републике Србије, у складу са досадашњим законским решењем нису могла бити уписана у евиденцију држављана Републике Србије, обзиром да родитељ који је страни држављанин није могао поднети захтев за упис. Додати став, омогућава и родитељу који није држављанин Републике Србије да поднесе захтев за упис у евиденцију држављана Републике Србије и тиме оствари везу детета са државом порекла другог родитеља.

Чланом 2. Нацрта закона мења се члан 14. тако што се прописују услови за пријем у држављанство странца којем је у Републици Србији одобрено стално настањење под условом да је навршио 18. година живота, да му није одузета пословна способност и да поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом, чиме се више не тражи да има отпуст из претходног држављанства и пријављено пребивалиште најмање три године на територији Републике Србије.

Чланом 3. Нацрта закона мења се члан 15. којим се прописују услови за пријем у држављанство у смислу испуњавања услова у вези са стеченом средњем или високом образовању, и обављања самосталне делатности односно запослења или радног ангажовања код послодавца на територији Републике Србије уз то да такав странац има одобрен привремени боравак на територији Републике Србије једну годину и поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом.

Чланом 4. Нацрта закона после члана 16 додаје се члан 16а којим се омогућава лицу са навршене 23. године живота да буде примљен у држављанство Републике Србије, уколико је један од родитеља био држављанин Републике Србије и ако је имао три године одобрен боравак, јер пореклом до сада није успео да га стекне у смислу овог закона а све у циљу како би се спречила апатридија таквог лица.

Чланом 5. Нацрта закона мења се члан 17. тако што се омогућава да лица која дуго низ година бораве на територији Републике Србије и у браку су са нашим држављанином, а без личних докумената су, могу да поднесу захтев за пријем и да стекну држављанство Републике Србије..

Чланом 6. Нацрта закона мења се члан 18. који се односи на пријем исељеника, те се прецизира пријем потомка исељеника до другог степена сродства у правој линији, а у ставу 3. се поставља захтев да исељеник није отпуштен из држављанства Републике Србије, јер је тиме прекинута веза са Републиком Србијом. Предлог за измену овог члана је у потреби да се олакша поступак утврђивања чињеница и експедитивније решавају предмети. Такође, постојала је потреба, уочена током примене ове законске одредбе, да се прецизирају услови који се односе на потомка исељеника. Захтев да исељеник није отпуштен из држављанства Републике Србије је такође прецизирање норме, обзиром да је чланом 34. истог закона прописано да лице коме је престало држављанство отпустом, може поднети захтев за поновни пријем у држављанство Републике Србије и није остављена законска могућност подношења захтева у складу са чланом 18.

Чланом 7. Нацрта закона мења се члан 19. који подразумева пре свега појашњење услова за пријем странца чији пријем у држављанство Републике Србије представља

интерес за Републику Србију, при чему је за такав пријем неопходна само сагласност Владе уместо до сада да иста одлучује о пријему у држављанство Републике Србије.

Чланом 8. Нацрта закона мења се члан 30. који доприноси да за дете до навршене 18. године живота, родитељ или старатељ који је држављанин Републике Србије или је страни држављанин уколико је родитељ који је држављанин Републике Србије преминуо или је лишен родитељског права, може поднети и посебан захтев за отпуст малолетног детета из држављанства Републике Србије. Пракса је показала да су малолетна деца била у неповољном положају и да је био угрожен њихов интерес јер је претходно законско решење подразумевало да обавезно уз захтев за отпуст детета из држављанства Републике Србије захтев мора да поднесе и родитељ за себе, а родитељу који је страни држављанин није дата могућност да поднесе захтев.

Чланом 9. Нацрта закона мења се члан 32. став 1. којим се продужава рок на пет година, са тренутно прописане једне године, за поништење решења о отпусту из држављанства Републике Србије за лица која не успеју да стекну држављанство државе која је издала гаранцију за пријем у страну држављанство, обзиром да је пракса показала да је постојећи рок кратак. Наведеним законским основом се спречава да лице остане без држављанства и један је од механизма за спречавање апатридије.

Чланом 10. Нацрта закона прописује се начин поступања са предметима по захтеву који су поднети до започети по важећем Закону о држављанству Републике Србије („Службени гласник РС“, бр. 135/04, 90/07 и 24/18).

Чланом 11. Нацрта закона прописано је ступање на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА

За спровођење Закона о изменама и допунама Закона о држављанству Републике Србије није потребно обезбедити средства у буџету Републике Србије, са раздела 15 – Министарство унутрашњих послова.

V. ПРЕГЛЕД ОДРЕДАБА ЗАКОНА О ДРЖАВЉАНСТВУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ КОЈЕ СЕ МЕЊАЈУ ОДНОСНО ДОПУЊУЈУ

Члан 9.

Држављанство Републике Србије пореклом стиче дете рођено у иностранству, чији је један од родитеља у тренутку његовог рођења држављанин Републике Србије а други је страни држављанин, ако га родитељ који је држављанин Републике Србије пријави до навршене 18. године живота код надлежног дипломатског или конзуларног представништва Републике Србије као држављанина Републике Србије и ако поднесе захтев за упис детета у евиденцију држављана надлежном органу у Републици Србији. Ако је дете под старатељством, пријаву и захтев подноси старалац.

Дете рођено у иностранству, чији је један од родитеља у тренутку његовог рођења држављанин Републике Србије, стиче пореклом држављанство Републике Србије ако би остало без држављанства чак и ако нису испуњени услови из става 1. овог члана.

ЗАХТЕВ ЗА УПИС ДЕТЕТА У ЕВИДЕНЦИЈУ ДРЖАВЉАНА МОЖЕ ПОДНЕТИ РОДИТЕЉ КОЈИ ЈЕ СТРАНИ ДРЖАВЉАНИН УКОЛИКО ЈЕ РОДИТЕЉ КОЈИ ЈЕ ДРЖАВЉАНИН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРЕМИНУО ИЛИ ЈЕ ЛИШЕН РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.

Ако је дете старије од 14 година, за стицање држављанства у смислу ст. 1. и 2. овог члана потребна је и његова сагласност.

3. Стицање држављанства пријемом

Члан 14.

~~Странац коме је сходно прописима о кретању и боравку странаца одобрено стално настањене у Републици Србији може бити, на свој захтев, примљен у држављанство Републике Србије, под условом:~~

- ~~1) да је навршио 18 година живота и да му није одузета пословна способност;~~
- ~~2) да има отпует из страног држављанства или да поднесе доказ да ће отпует добити ако буде примљен у држављанство Републике Србије;~~
- ~~3) да је до подношења захтева најмање три године непрекидно имао пријављено пребивалиште на територији републике србије;~~
- ~~4) да поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом.~~

~~Услов из тачке 2. става 1. овог члана испуњен је ако је захтев поднело лице без држављанства или лице које пружи доказ да ће по закону земље чији је држављанин изгубити држављанство пријемом у држављанство Републике Србије.~~

~~Ако страна држава не дозвољава отпует из држављанства или за отпует поставља услове које странац не може испунити, испуњеност услова из тачке 2. става 1. овог члана~~

~~не тражи се ако подносилац захтева поднесе изјаву да се одриче страног држављанства у случају стицања држављанства Републике Србије.~~

~~Одрицање или губитак ранијег држављанства неће се захтевати ако то није могуће или се не може разумно очекивати.~~

~~Образац писмене изјаве из става 1. тачка 4. овог члана прописале министар надлежан за унутрашње послове.~~

ЧЛАН 14.

СТРАНАЦ КОМЕ ЈЕ СХОДНО ПРОПИСИМА О КРЕТАЊУ И БОРАВКУ СТРАНАЦА ОДОБРЕНО СТАЛНО НАСТАЊЕЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ МОЖЕ БИТИ, НА СВОЈ ЗАХТЕВ, ПРИМЉЕН У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, ПОД УСЛОВОМ:

- 1) ДА ЈЕ НАВРШИО 18 ГОДИНА ЖИВОТА И ДА МУ НИЈЕ ОДУЗЕТА ПОСЛОВНА СПОСОБНОСТ;
- 2) ДА ПОДНЕСЕ ПИСМЕНУ ИЗЈАВУ ДА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ СМАТРА СВОЈОМ ДРЖАВОМ.

ОБРАЗАЦ ПИСМЕНЕ ИЗЈАВЕ ИЗ СТАВА 1. ТАЧКА 2) ОВОГ ЧЛАНА ПРОПИСАЋЕ МИНИСТАР НАДЛЕЖАН ЗА УНУТРАШЊЕ ПОСЛОВЕ.

~~Члан 15.~~

~~Странцу који је поднео захтев за пријем у држављанство Републике Србије а нема отпует из страног држављанства или доказ да ће отпует добити ако буде примљен у држављанство Републике Србије може се, на његов захтев, издати потврда да ће бити примљен у држављанство Републике Србије ако испуњава остале услове из члана 14. став 1. овог закона.~~

~~Потврда из става 1. овог члана издаје се са роком важења од две године и служи за добијање отпуста из страног држављанства.~~

ЧЛАН 15.

У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ МОЖЕ БИТИ ПРИМЉЕН СТРАНАЦ КОЈИ НА ОСНОВУ ОДОБРЕНОГ ПРИВРЕМЕНОГ БОРАВКА ЖИВИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ НАЈМАЊЕ ЈЕДНУ ГОДИНУ ПРЕ ПОДНОШЕЊА ЗАХТЕВА ЗА ПРИЈЕМ У ДРЖАВЉАНСТВО И ИСПУЊАВА СЛЕДЕЋЕ УСЛОВЕ:

- 1) СТЕКАО ЈЕ СРЕДЊЕ ИЛИ ВИСОКО ОБРАЗОВАЊЕ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ ИЛИ ПОСЕДУЈЕ РЕШЕЊЕ О ПРИЗНАВАЊУ СТРАНЕ СРЕДЊОШКОЛСКЕ ИЛИ СТРАНЕ ВИСОКОШКОЛСКЕ ИСПРАВЕ ИЗДАТО ОД НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ;
- 2) ОБАВЉА САМОСТАЛНУ ДЕЛАТНОСТ ИЛИ ЈЕ ЗАПОСЛЕН ИЛИ РАДНО АНГАЖОВАН КОД ПОСЛОДАВЦА КОЈИ ИМА СЕДИШТЕ И КОЈИ ОБАВЉА ДЕЛАТНОСТ НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И

3) ДА ИЗЈАВУ ДА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ СМАТРА СВОЈОМ ДРЖАВОМ.

ЧЛАН 16А

ЛИЦЕ НАКОН НАВРШЕНЕ 23. ГОДИНЕ ЖИВОТА, КОЈЕ ЈЕ РОЂЕНО У ИНОСТРАНСТВУ И ЧИЈИ ЈЕ ЈЕДАН ОД РОДИТЕЉА У ТРЕНУТКУ ЊЕГОВОГ РОЂЕЊА БИО ДРЖАВЉАНИН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, МОЖЕ БИТИ ПРИМЉЕН У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ АКО БИ ОСТАЛО БЕЗ ДРЖАВЉАНСТВА И УКОЛИКО НАЈМАЊЕ ТРИ ГОДИНЕ БОРАВИ НА ТЕРИТОРИЈИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.

Члан 17.

~~Странац који је најмање три године у брачној заједници са држављанином Републике Србије и коме је одобрено стално настањење у Републици Србији може бити примљен у држављанство Републике Србије ако поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом.~~

ЧЛАН 17.

СТРАНАЦ КОЈИ ЈЕ НАЈМАЊЕ ДЕСЕТ ГОДИНА У БРАКУ СА ДРЖАВЉАНИНОМ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ МОЖЕ БИТИ ПРИМЉЕН У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ АКО ПОДНЕСУ ПИСМЕНУ ИЗЈАВУ ДА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ СМАТРАЈУ СВОЈОМ ДРЖАВОМ.

Члан 18.

Исељеник и његов потомак ДО ДРУГОГ СТЕПЕНА СРОДСТВА У ПРАВОЈ ЛИНИЈИ могу бити примљени у држављанство Републике Србије ако су навршили 18 година живота и није им одузета пословна способност и ако поднесу писмену изјаву да Републику Србију сматрају својом државом.

~~Брачни друг лица из става 1. овог члана које је стекло држављанство Републике Србије може бити примљен у држављанство Републике Србије ако поднесе писмену изјаву да Републику Србију сматра својом државом.~~

Под исељеником, у смислу става 1. овог члана, сматра се лице које се иселило из Републике Србије са намером да стално живи у иностранству И НИЈЕ ОТПУШТЕНО И ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ.

Члан 19.

~~Независно од услова из члана 14. став 1. тач. 2. до 4. овог закона, у држављанство Републике Србије може бити примљен и странац чији би пријем у држављанство Републике Србије представљао интерес за Републику Србију.~~

~~Брачни друг лица које је под условима из става 1. овог члана стекло држављанство Републике Србије може бити примљен у држављанство Републике Србије и ако не испуњава услове из члана 14. став 1. тач. 2. до 4. овог закона.~~

~~О пријему у држављанство Републике Србије из става 1. овог члана, на предлог надлежног министарства, одлучује Влада Републике Србије.~~

У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ МОЖЕ БИТИ ПРИМЉЕН И СТРАНАЦ ЧИЈИ БИ ПРИЈЕМ У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ПРЕДСТАВЉАО ИНТЕРЕС ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ.

БРАЧНИ ДРУГ ЛИЦА КОЈЕ ЈЕ ПОД УСЛОВИМА ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА СТЕКЛО ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ МОЖЕ БИТИ ПРИМЉЕН У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ АКО ПОДНЕСЕ ПИСМЕНУ ИЗЈАВУ ДА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ СМАТРА СВОЈОМ ДРЖАВОМ.

ЗА ПРИЈЕМ У ДРЖАВЉАНСТВО РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЛИЦА ИЗ СТАВА 1. ОВОГ ЧЛАНА ПОТРЕБНА ЈЕ САГЛАСНОСТ ВЛАДЕ.

Члан 30.

~~Држављанин Републике Србије који је поднео захтев за отпуст из држављанства Републике Србије истим захтевом може затражити отпуст из држављанства Републике Србије и за своју децу до навршене 18. године живота.. Уз захтев за отпуст из држављанства Републике Србије детета подноси се сагласност другог родитеља. Ако је дете старије од 14 година, подноси се и његова сагласност.~~

~~Ако су родитељи разведени, захтев за отпуст из држављанства Републике Србије детета може поднети само родитељ коме је дете правоснажном судском одлуком поверено на чување и васпитање.~~

~~Ако други родитељ не да сагласност за отпуст детета из држављанства Републике Србије, или је непознатог пребивалишта, или је лишен пословне способности или родитељског права, захтев за отпуст детета из држављанства Републике Србије ће се прихватити ако је то, по мишљењу надлежног органа старатељства, у интересу детета.~~

ЧЛАН 30.

ДРЖАВЉАНИН РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ КОЈИ ЈЕ ПОДНЕО ЗАХТЕВ ЗА ОТПУСТ ИЗ ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ИСТИМ ЗАХТЕВОМ МОЖЕ ЗАТРАЖИТИ ОТПУСТ ИЗ ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И ЗА СВОЈУ ДЕЦУ ДО НАВРШЕНЕ 18. ГОДИНЕ ЖИВОТА.

РОДИТЕЉ ИЛИ СТАРАТЕЉ МОЖЕ ПОДНЕТИ ЗАХТЕВ ЗА ОТПУСТ ИЗ ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗА ДЕТЕ ДО НАВРШЕНЕ 18. ГОДИНЕ ЖИВОТА, УКОЛИКО ЈЕ ТО У ИНТЕРЕСУ ДЕТЕТА.

УЗ ЗАХТЕВ ЗА ОТПУСТ ИЗ ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ДЕТЕТА ПОДНОСИ СЕ САГЛАСНОСТ ДРУГОГ РОДИТЕЉА. АКО ЈЕ ДЕТЕ СТАРИЈЕ ОД 14 ГОДИНА, ПОДНОСИ СЕ И ЊЕГОВА САГЛАСНОСТ.

АКО ДРУГИ РОДИТЕЉ НЕ ДА САГЛАСНОСТ ЗА ОТПУСТ ДЕТЕТА ИЗ ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ, ИЛИ ЈЕ НЕПОЗНАТОГ ПРЕБИВАЛИШТА, ИЛИ ЈЕ ЛИШЕН ПОСЛОВНЕ СПОСОБНОСТИ ИЛИ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА, ЗАХТЕВ ЗА ОТПУСТ ДЕТЕТА ИЗ ДРЖАВЉАНСТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЋЕ СЕ ПРИХВАТИТИ АКО ЈЕ ТО, ПО МИШЉЕЊУ НАДЛЕЖНОГ ОРГАНА СТАРАТЕЉСТВА, У ИНТЕРЕСУ ДЕТЕТА.

Члан 32.

Ако лице које је добило отпуст из држављанства Републике Србије не стекне страни држављанство у року од ~~једну дана од дана доношења~~ ПЕТ ГОДИНА ОД ДАНА ДОСТАВЉАЊА решења о отпусту и ако то лице остаје без држављанства, орган који је донео решење поништиће га на писмени захтев тог лица.

Захтев за поништење решења о отпусту из држављанства Републике Србије може се поднети у року од три месеца од истека рока из става 1. овог члана.